

Lakhatási diagnózis és beavatkozási terv

Viss

Lakhatási diagnózis és beavatkozási terv

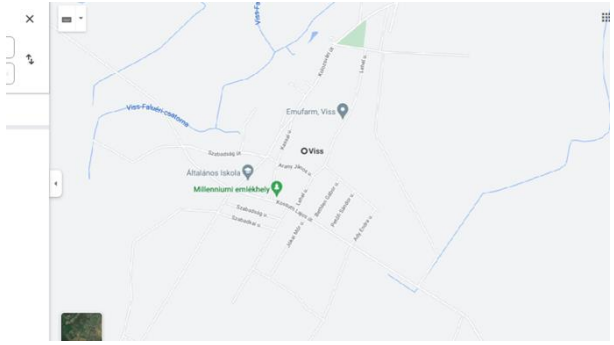
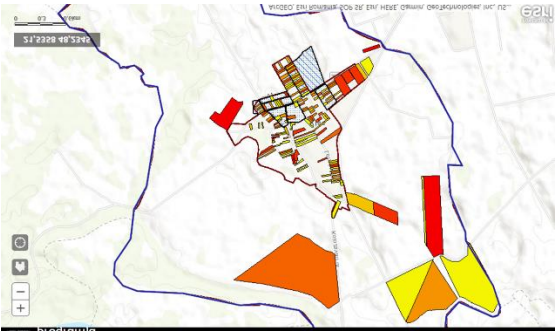

Viss

Borsod-Abaúj-Zemplén megye

Sárospataki járás

Szervezet neve:

Dátum: 2022. június

	<p>Terület: 14 km² Lakónépség: 591 Jogállás: Község Járás: Sárospataki Megye: Borsod-Abaúj-Zemplén</p> <p>Társadalmi, gazdasági és infrastrukturális szempontból kedvezményezett település [105/2015. (IV. 23.) Korm. rendelet]: <u>IGEN/NEM</u></p> <p>Jelentős munkanélküliséggel sújtott település [105/2015. (IV. 23.) Korm. rendelet]: <u>IGEN/NEM</u></p>
<p>Település térképe</p>	<p>Jogosultság adatok</p>
	
<p>Eladósodottság-térkép</p>	<p>Szegregátum-térkép</p>

ADATTÁBLA

	KSH adata	HELYI BECSLÉS
Település neve	Viss	
Megye	Borsod-Abaúj-Zemplén	
Járás	Sárospataki	
Programba vonás köre	4	
Szervezet neve		
Lakosságszám (2021)	521	591
Lakosságszám változása 2021/2012 (%)	81%	
15 év alattiak aránya (2021)	16,1%	22,3 %
15 év alattiak létszámának változása 2021/2012 (%)	65%	
60 éves és idősebbek aránya (2021)	26%	18%
60 éves és idősebbek létszámának változása 2021/2012 (%)	79%	
Lakásszám (2011)	320	342
Üres lakások száma (2011)	50	40
Lakosság száma a szegregátumban (2011)	65	
Lakásszám a szegregátumban (2011)	23	
Lakosság száma szegregációval veszélyeztetett területen és szegregátumban együtt (2011)	65	220
Lakásszám szegregációval veszélyeztetett területen és szegregátumban együtt (2011)	99	200
Lakások száma (2019)	320	
Közüzemi vízhálózatba kapcsolt lakások száma (2019)	235	
Közcsatornába bekötött lakások száma (2019)	167	
Áramszolgáltatásba bekötött lakások száma (2019)	330	
Gázszolgáltatásba bekötött lakások száma (2019)	124	
WC nélküli lakások száma (2011)	112	
Vályogházak alapozás nélkül (2011)	42	
Egy szobára jutó lakó (2021)	0,7	
Egy főre jutó szja alap, Ft (2019)	540583 Ft	
Egy főre jutó szja alap eltérése a hasonló helyzetű települések átlagától,% (2019)	108%	
Medián lakásár, Ft (2019 és 2020 adásvételei alapján)	825000 Ft	
Lakástranzakciók száma (2019 és 2020 évek összesen)	18	
Kiinduló kvóta érték kerekítve	3	

1 A település leírása

1.1 A település pozíciója (1-1,5 oldal)

A fejezet tartalma

A település fekvése, távolsága a járásközponttól, megyeszékhelytől, nagyobb munkaerőpiaci központtól, illetve közösségi közlekedés helyzete. Növekvő vagy csökkenő lakosság, el- és bevándorlás mértéke, szegregátumban élők/roma lakosság aránya. Helyi és térségi gazdaság munkaerőfelszívó képessége a célcsoport szempontjából. A településen elérhető szolgáltatások. A célcsoportot érintő, lakhatási és foglalkoztatási szempontból releváns önkormányzati fejlesztések felsorolása az elmúlt időszakban.

Viss község Borsod-Abaúj-Zemplén Megyében a Sárospataki járásban fekszik, 19 km-re Sárospataktól a Bodrog-zugban, kislétszámú zsákfalú. Miskolc távolsága 102 km, Sátoraljaújhely 34 km, Tokaj 22 km-re Nyíregyháza 42 km-re fekszik. A zsákfalú lehetőségeit alapvetően befolyásolja, hogy minden nagyobb fejlődési központtól, várostól távol fekszik.

Az utak rossz minőségűek, egysávosra szűkülnek. Az autóbuszforgalom egy irányú és rendkívül ritka. Egyedül az iskolai időhöz alkalmazkodó busz kiszámítható.

Akinek nincs autója, az gyakorlatilag el van vágva a világtól. A térségben az infrastrukturális feltételek nem a legjobbak. A térségre jellemző, hogy a foglalkoztatás szerkezetében csak nagyon lassú változás észlelhető az utóbbi években. Ezzel a folyamattal magyarázható, hogy a foglalkoztatási szint csökkenő tendenciát mutat. Sárospatak régiója nem rendelkezik jelentős iparral, a mezőgazdaság eltartó képessége pedig fokozatosan csökken. Viss a társadalmi-gazdasági és infrastrukturális szempontból elmaradott, illetve az országos átlagot jelentősen meghaladó munkanélküliséggel sújtott települések jegyzékéről szóló 240/2006. (XI.30.) Korm. rendelet értelmében a társadalmi-gazdasági és infrastrukturális szempontból elmaradott települések közé tartozik. Ezen tény alapjaiban befolyásolja a településen élők jelentős részének jövedelmi és vagyoni helyzetét.

A lakosság számaránya 2011 és 2019 között viszonylagos állandóságot mutatott 700 fő körül, 2019-től csökkenés figyelhető meg, de 2022-ben 20 fővel nagyobb a lakosság száma, mint 2019-ben.

Évente 7-10 gyermek születik a településen, de többen halnak meg éves viszonylatban, ezért a település természetes szaporodása 2010 óta negatív, tehát fogyás tapasztalható.

2015-2017 között viszonylag magas volt az odavándorlások száma, ami a mentett anyák letelepedéséből is fakadhat, azóta azonban csökkenő tendenciát mutat. Kiemelkedően sokan hagyták el a települést 2019-ben. A három évet kivéve mindig negatív a vándorlási egyenleg, 2019-ben kiugróan erős elvándorlás jellemző.

Az aktív korúak aránya is viszonylag állandó, a 2019-es évet kivéve, amelyben hirtelen csökkenés állt be, tehát az aktív korúak hagyták el a falut. Nem mondható előregedő falunak ennek ellenére, az öregedési mutató messze elmarad a járási, megyei és országos arányoktól is. Minden más környező településen jóval magasabb az idősek aránya.

Viss Község városi szintű, fejlett infrastruktúrával rendelkezik. A vezetékes ivóvíz, villany, vezetékes földgáz- és szennyvízelvezető rendszer ki van építve. Az úthálózat 82%-a szilárd burkolattal ellátott. A szemétszállítás központosítottan megoldott, a szelektív hulladékgyűjtés bevezetésre került. (HEP)

A munkát vállaló lakosság (akinek van lehetősége) kénytelen ingázni esetleg a szomszédos települések, valamint Sárospatak és Sátoraljaújhely városok között, bár ennek is kevés esélye van, mert munkalehetőség ezekben a városokban is minimális. A megyeszékhely Miskolc, valamint a főváros Budapest hiába kínál(na) valamivel jobb munkavállalási feltételeket, távolságuk miatt – ingázás esetén – egyik sem jelenthet reális célpontot a lakosság számára. A térség munkaerő-piaci helyzetére jellemző, hogy a térség településein sok esetben az önkormányzat tekinthető az egyik legnagyobb munkaadónak. Ez a jelenség településünk esetében is megfigyelhető.

A munkanélküliek száma az aktív korúak 35%-a körül van általában, de nincs olyan vállalkozás, amely 10 fő feletti létszámnak munkát tudna adni. Van egy EMUfarm a településen, aki külföldre szállítja a húst, de mindössze 3 főnek tud munkát adni.

A regisztrált munkanélküliek aránya 2010-től 2019-re felére csökkent és viszonylag állandó, az aktív korúak arányában mindössze 11 % körül mutatja a statisztika, a település vezetője ezt 35 %-ra taksálja.

Az álláskeresők fele tartósan munka nélkül van, magas a pályakezdő munkanélküliek aránya a településen a TelR szerint.

Viss-Györgyterlő és Zalkod településeken elmarad az egy főre jutó nettó kereset is, bár a fekete gazdaságból származó bevételeket nem tudjuk megítélni. 700 E Ft/év/fő, ami alulmarad a járáshoz képest.

Libafarm is 3-4 embernek tud munkát adni és a közeli kenézlői Tsz is csak pár embert foglalkoztat.

KÖZFOGLALKOZTATÁS

2015-ben 90 fő, jelenleg 40 fő a közfoglalkoztatotti állomány, de nagyon változó, mert sokszor kimaradnak a munkából az emberek önhibájukból.

Településünkön a közfoglalkoztatás keretében növénytermesztés és állattenyésztés folyik.

Az önkormányzat 6-8 hektáron gazdálkodik, sajnos fejlesztésre nincs pénze. A növénykultúrák közül zöldségeket (sárgarépa, burgonya, borsó) és

takarmánynövényeket (kukorica, búza) termesztünk, melyeket az óvodások, illetve az idősek étkeztetésében használják fel a helyi konyhán. A többit pedig helyben értékesítik a lakosok körében.

Haszonállatok közül tyúk és sertés tartásával foglalkoznak. Tyúk- tojóhibrid tyúk állományunk tojását a helyi konyhán hasznosítják, az el nem használt mennyiséget pedig a helyi és környékbeli lakosok körében értékesítik.

Településünkön Roma Nemzetiségi Önkormányzat működik. Viss Község Önkormányzata és a helyi Roma Nemzetiségi Önkormányzat között jó a kapcsolat, a mindennapi feladatok ellátása jó együttműködésen alapszik.

Víziturizmus

A község határában húzódó **5 km** hosszúságú Bodrog-holtágban rendkívül sok és változatos halfajta található mely horgászható. Vonzóvá teszi a községet a **Bodrogzug** csodálatos természeti szépsége és változatos madárvilága. Jelenleg Horgász Egyesület nagyon aktív, a horgászok szívesen látogatnak ide.

Különleges látványosság a Viss-Törökéren lévő **100 éves gőzhajtású szivattyútelep.**

Vendégéjszakákat egyáltalán nem jelez a TeIR, pedig a településen a horgászok többször is bérlik a vendégházakat, amiből az önkormányzatnak az utóbbi években némi bevétele származik.

Személygépkocsik aránya elmarad a járásihoz képest, de nagyban növekedett 2019-ben. Miután szinte nélkülözhetetlen a munkába járás miatt, a 2018-as évtől egyre több új gépjármű kerül forgalomba helyezésre.

Közműfogyasztás tekintetében, mind a gáz, villany és víz – fogyasztása fele annyi, mint a járási átlag. A település közművesítése megoldott.

A munkahelyek megközelíthetőségét nagyban akadályozza, hogy nincs híd az átkelésre, csak komp forgalom, ami télen nem jár, ha emelkedett a vízállás szintén bizonytalan a közlekedés.

Szolgáltatások:

Óvoda és Konyha

Könyvtár – az egyetlen közösségi tér

Orvosi Rendelő, védőnő és családsegítő szolgálat: közös a 4 településen

Egy kisbolt és 2 templom található a településen

Általános iskola tagiskolaként működött, de 6 éve megszűnt.

A fejezet fő következtetései

Következtetések a település...

...térségi pozíciója tekintetében:

- **rossz pozíció: nincsenek helyben munkahelyek és nincsen helyben elegendő szolgáltatás, és a térségi munkaerőpiac és szolgáltatások nehezen érhetőek el, a közlekedési viszonyok kedvezőtlenek, az útviszonyok rosszak, és a közösségi közlekedés nem megfelelő;**
- közepes pozíció: helyben viszonylag elégségesek, illetve a közelben elérhetőek a szolgáltatások, a munkaerőpiac viszont nehezebben érhető el. Ha van is munkahely a közelben, az nem kompatibilis a célcsoport munkavállalási képességeivel;
- jobb pozíció: a munkaerőpiac viszonylag könnyen elérhető, vannak a közelben megfelelő munkahelyek, illetve jó közlekedési kapcsolatokkal rendelkezik a település, és a szolgáltatások is elérhetőek.

...vegyes társadalmi szerkezetének fenntarthatósága tekintetében:

- **gettósodó település: a hátrányos helyzetű, roma népesség aránya nő a településen belül, a nem roma háztartások nagy arányban elköltöznek a településről. A települése lakossága jellemzően stagnál vagy nő;**
- billegő település: a hátrányos helyzetű, roma népesség aránya egyharmadnál magasabb, de kevesebb, mint a település lakosságának fele. A magasabb státuszú háztartások elköltöznek a településről. A település lakossága jellemzően enyhén csökken;
- jobb státuszú, vegyes összetételű település: a hátrányos helyzetű, roma népesség aránya alacsonyabb, a nem roma lakosság közül a fiatalok egy része elköltözik a településről. A település lakossága jellemzően csökken.

1.2 A település szerkezetének leírása (fél oldal)

A fejezet tartalma

A település központja és a szegregátumok állapota, a szilárd útburkolattal való ellátottság, közműinfrastruktúra állása, a helyi adottságok alapján hol, melyik településrészen vannak a legkritikusabb (külön: árvizes részek) és a fejleszhető részek. Szegregátumok száma és elhelyezkedése. Van-e a településen elég lakható ingatlan, van-e elég felújítható ingatlan a településen, hogyan alakultak a lakóingatlan adás-vételek az elmúlt években.

A település zsákfalú, egyetlen irányból közelíthető meg. Szép fekvésű, az Északi Középhegység húzódik a látóhatárban. Szántók és a Tisza ártere övezi a falut.

Néhány utcából áll, központjában találhatóak a középületek, de nem különösen szépek. A külső felújítás itt-ott látszik, de nincsenek akadálymentesítések a középületeken.

Sok a zöld (fa,bokor) de nem különösebben gondozott. A családi házak udvarai zártak, helyenként a kertek gondozatlanok.

Minden utcában számos üres családi ház található, amelyből a tulajdonos kiöregedett és rendkívül elhanyagolt. A korábban CSOK-os házak sokszor gazdátlanul, félkész állapotban omladoznak, bekerítetlen, gazos telkeken.

A házak állaga gyorsan romlik .

Bár hivatalosan nincs szegregátum, a település több, mint 1/3-a nagyon szemetes, rendezetlen, omladozó, koszos, főként hátrányos helyzetű romák által lakott övezet. Az udvarok nincsenek elkerítve, leginkább a gaz választja el a házakat egymástól. Nagy a bűz és a kosz, gyakoriak a rágcsálók is. A kóbor kutyák és az illegális személerakás is gondot jelent.

A központ közelében található az emufarm, ahol közel 100 állatot nevelnek és dolgoznak fel. A telep vezetője a környező ingatlanokat a hozzájuk tartozó kerttel felvásárolta, de egyiket sem hasznosítja. Közel 10 ingatlan került a birtokába az elmúlt években.

Sok a romos, üresen álló, használhatatlan, bontásra váró ingatlan.

Tulajdonviszonyok tisztázatlanok, gyakori a „kockás papíros” szerződés.

Eladó ingatlanok pontos száma csak megbecsülhető, mert sok olyan ház is van, amiből kihaltak a lakók, de az örökösök távol élnek és nem foglalkoznak az eladással. Ezek a házak lassan amortizálódnak, vagy építőanyagként széthordják a helyi lakosok, ill. előfordul, hogy önkényes lakásfoglalók veszik birtokba. Közel 15-20 ház van biztosan eladó, de ezeknél is tisztázatlanok a tulajdonviszonyok.

A mellékelt képekből és információkból szerezhető bővebb információ.

A fejezet célja, fő következtetései

Következtetés a településre jellemző területi szegregáció jellegének és mértékének tekintetében:

- az egész település szegregátum;
- a településen belül a szegregált részek a település nagyobb részét teszik ki;
- **településen belül a szegregált részek a település jelentős hányadát, de kevesebb mint felét teszik ki,;**
- településen belül csak kisebb szegregált részek vannak;
- a szegregátum a fő településtesttől távolabb, elkülönült településrészként helyezkedik el;
- nincs szegregált rész a településen.

1.3 Lakhatással kapcsolatos fejlesztések (fél oldal)

A fejezet tartalma

A településen történt lakhatással kapcsolatos fejlesztések, amelyeket az elmúlt 10-15 évben valósítottak meg, külön hangsúllyal a 2014-2021 uniós programozási időszak EFOP telepprogramjára, esetleg az előző időszak TÁMOP telepprogramjára. A megvalósított programok eredményei (új, felújított lakások, bérlakások elosztásának módszere: milyen célcsoportoknak, milyen kiválasztással). A lakhatási körülmények javítását célzó szoft programokkal kapcsolatos vélemények feltárása is szükséges.

VISS CSAPADÉKVÍZ ÉS BELVÍZ ELVEZETÉSÉNEK KIÉPÍTÉSE című, **ÉMOP-3.2.1/C-09-2009-0032** azonosító számú projekttel kapcsolatban **Viss** községben **277 424 387.- Ft** támogatási összegű nyertes Európai Unió projekt valósult meg "Viss csapadékvíz és belvíz elvezetésének kiépítése" címmel.

Új technológiával az új generációért Kenézlőn" című **TIOP-1.1.1-07/1-2008-0161** számú pályázat keretében megvalósult beruházások. A projekt keretén belül a két intézmény - **Kenézlő Körzeti Általános Iskola, valamint - Kenézlő Körzeti Általános Iskola Vissi Tagiskolája**- részére, üzembe helyezésre került **8 db tantermi csomag (digitális tábla), 8 db iskolai PC, 1 db alkalmazás szerver, 1 db szerver szoftver, 2 db Wifi csomag és 1 db szavazócsomag.** A kedvezményezett - **Kenézlő, Viss és Zalkod Óvoda és Iskola Intézményfenntartó Társulása** nevében- **Kenézlő Községi Önkormányza 10 mill.**

EMOP Községi Ház felújítás 19 mill.

Polgármesteri Hivatal felújítása 30 mill.

Nincs sok fejlesztés a településen.

A fejezet fő következtetései

A fejezet célja, hogy feltárja a lakhatási szegénység enyhítését célzó fejlesztésekkel kapcsolatos tapasztalatokat elsősorban a település vezetés oldaláról, mivel ezek a tapasztalatok alapvetően meghatározhatják, hogy az önkormányzat hogyan áll hozzá a jövőbeli hasonló célú fejlesztésekhez. Fontos lehet rávilágítani arra, hogy a pozitív vagy negatív tapasztalatok mögött milyen okok állhattak.

EFOP és Támop bérlakásprogramok a településen nem valósultak meg.

1.4 Az önkormányzat perspektívája és szerepvállalási készsége a programban (fél oldal)

A fejezet tartalma

Együttműködő, nem együttműködő, mennyire támogatja a településen belüli mobilizációt (szegregátumból kifelé, ha releváns) illetve a településről történő kifelé mobilizáció blokkolásához fűződik-e valamilyen érdeke? (pl. gyerekszám csökkenése a helyi intézmények működése miatt kockázatos, településüzemeltetéshez kapcsolódó közmunka, egyéb függőségi rendszerek)

A polgármester második ciklusát tölti a településen, de a családja korábban már vendéglátó helyet (büfét) üzemeltetett a településen. A vezető visszi születésű, itt élt a családja, tehát ilyenformán elkötelezett a település mellett.

A jelenlegi halmozottan hátrányos helyzetet a gazdaság aktuális állapota, a település elzártsága, a szolgáltatások hiánya és az eladósodottság tovább rontja, szinte beláthatatlan a település jövője.

1-3 szociális bérlakás felépítése, vagy felújítása nem oldja meg a település helyzetét, hiszen aki tud, az falusi CSOK-ra képes vásárolni, vagy felújítani. Aki munkaképes korú és van szakmája, az előbb-utóbb elhagyja a települést.

Jelenleg közel 100 fő csak be van jelentve ide, nem él a faluban.

Komplex fejlesztés lehetne középtávon esetleg megoldás, ellenkező esetben a falu lassan összezsugorodik és kihal.

A fejezet fő következtetései

Következtetések az önkormányzat együttműködési készségét illetően:

- a bérlakásfejlesztéseket az önkormányzat alapvetően elutasítja;
- a bérlakásfejlesztésekkel szemben erős fenntartásai vannak (mivel eredendően konfliktusforrást lát benne), de ha kontrollálhatja, hogy hol és kik számára valósul meg, illetve a település egésze számára is látja az előnyét, akkor esetleg érdekeltté tehető benne;
- **a bérlakásfejlesztéseket támogatja, a lakáskörülmények javításának és a településfejlesztésnek az eszközét látja benne.**

2 A lakosság helyzete (1-1,5 oldal)

A fejezet tartalma

Foglalkoztatottság és jövedelmek szintje a célcsoport tekintetében: milyen típusú munkákat végeznek (közfoglalkoztatottság, alkalmi/idénymunkák, hetelés, stb.), milyen

jövedelemért, ezekben körülbelül hány fő érintett. Legfőbb szociális problémák (élethelyzetek, devianciák, eladósodottság, uzsora, perspektívák, mely szolgáltatásokhoz nem férnek hozzá, nem megfelelő minőségű szolgáltatások). Családok szociális helyzetük szerinti besorolása.

A lakosság számaránya 2011 és 2019 között viszonylagos állandóságot mutatott 700 fő körül, 2019-től csökkenés figyelhető meg, de 2022-ben 20 fővel nagyobb a lakosság száma, mint 2019-ben.

Sajnálatos, hogy a településen élő emberek többsége tartós –gyakran halmozott– hátrányokkal küzd. A nagy munkanélküliségből eredően Viss községben a családok jelentős hányada szegény, az egy főre eső jövedelem nem haladja meg az öregségi nyugdíjminimum 75%-át. Az itt élők számára a munkahely a napi megélhetés alapfeltétele. (HEP)

A tartós munkanélküliek jelentős részénél önértékelési problémák lépnek fel, amelynek következtében sokkal könnyebben izolálódnak, ezáltal sokuknál különböző egészségügyi és pszichés problémák lépnek fel, amely sok esetben magával hozza a családi feszültségeket és konfliktusokat a közösségen belül is.

Jellemzően nagy az irigység az emberek között, gyakoribbak a lopások és a közbiztonság helyzete is romlik. A közmunka programban a jobb teljesítményt semmilyen formában nem lehet motiválni, mert az inkább feszültséget szül.

Az emberek nem kitartóak a munkában, motiválatlanok, csak egyik napról a másikra élnek. Bejelentés nélkül távol marad a munkahelytől, ha nyílt munkaerőpiacra kerül, akkor nem állja meg a helyét. Ez jellemző az aktív korúak legalább 35 %-ára. A többiek már rendszeres munkajövedelemmel rendelkeznek és szegényes körülmények között élik a mindennapjaikat. Kiskert programmal is próbálkozott a vezetés, de az emberek nem vették át az ingyenes vetőmagokat. (interjú a polgármesterrel)

Az eladósodottság leginkább a településen élő a roma családokra és a mélyszegénységben élőkre jellemző. Az is megállapítható, hogy a fent említett csoportok legtöbbször valamilyen szolgáltató felé adósodnak el, Pl: Tigáz, Zemplén Vízmű Kft., vagyis általában a közüzemi számlák kiegyenlítése okoz problémát

A lakosság 22 %-a 0-15 éves korosztályba tartozik, 2022-ben ez kb. 130 gyermek. Az elmúlt években 120-130 gyermek után gyermekvédelmi támogatást kapnak a szülők, tehát mondhatjuk, hogy minden vissi gyermek hátrányos, vagy halmozottan hátrányos helyzetben van. Ha nem is minden évben, de történt védelembe vétel, 2016-ban 30 esetben is, általában nem az iskolai hiányzás miatt, hanem az elhanyagolás az ok.

A gyermekjóléti szolgáltatás feladatát a Sárospataki Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat látja el. Az intézményen belül a gyermekjóléti szolgálat önálló szakmai egységet képez és önálló szakmai egységként működik, 1 fő családgondozó végzi a településen a feladatokat. A családgondozó és a védőnő is közös a 4 településen.

Közoktatási intézménytől leginkább a tankötelezettség teljesítésével kapcsolatos problémák, és a passzív tanórai részvétel miatt érkeznek jelzések, illetve jeleztek súlyos szülői elhanyagolás miatt is. Továbbra is emelkedő tendenciát mutatnak a gyermekek magatartási problémái miatti esetek, mely egymáshoz és a felnőttekhez való problémás viszonyukban nyilvánul meg.

A Vissi Átmeneti Anyaotthon krízishelyzetben lévő, veszélyeztetett családok (elsősorban kisgyermekes szülők, anyák és kiskorú gyermekeik) részére nyújt teljes körű, átmeneti

elhelyezést. Tevékenységét a Gyermekvédelmi Törvény hatálya alatt látja el. Az otthon a Zempléni Református Egyházmegye fenntartásában működik. Az intézmény a munkanélküliség, hajléktalanság, tartós szegénység, válsághelyzetek, bántalmazottság, illetve egyéb okból létrejött krízishelyzetek miatt veszélyeztetetté vált családok támogatását tűzte ki céljául, a krízishelyzetek megoldása időtartamáig, illetve legfeljebb egy évre, mely további hat hónappal szükség szerint meghosszabbítható. Az intézmény lakhatást, étkeztetést, ruházatot biztosít, emellett speciális segítséget nyújt a szülőknek (mentálhigiénés ellátás, illetve pszichológiai és jogi tanácsadás).

Sajnos a vezetésnek nincs jó véleménye az anyaothonban jelenleg tapasztalható munkamorálról és életvitelről. Az itt élő anyák a hirdetett foglalkozások ellenére sem javítanak élethelyzetükön, elhanyagoló életmódot élnek. A település közösségére rossz hatással vannak. Többször az itteni fiatalok közül keresnek új párt, majd a falu szélére költöznek a gyermekeikkel, akik nagyon rosszul szocializálódnak, sérültek, magatartászavarokkal élnek. A lakásokat gyorsan lelakják, de aztán tovább állnak és önkényesen elfoglalnak egy üresen álló házat, amit szintén gyorsan megrongálnak. (interjú a polgármesterrel)

A településre költöző, főleg fiatal kisgyermekes családoknak nincsenek „gyökerei”, interperszonális kapcsolataik. Többen nem is tudják, hogy ki lakik a szomszédban, éppen csak köszönnek egymásnak. Az emberek bizalmatlanok, nem kezdeményeznek, nem barátkoznak, pedig a közös tevékenységek erősítik a közösségi kohéziót.

A fejezet következtetései

A település teljes lakosságának tekintetében:

Családtípus	Családok száma
<u>Teljes nyomorban élő családok</u> : hosszabb távon is intenzív segítségre szoruló, alapvetően nincs munkaképes tagja a családnak, a család súlyos problémákkal küzd, tartós betegség/szenvedély-/mentális betegség jelen van. Teljes nyomorban élő család, akár magasfokú eladósodottság is jellemzi a családot. Ha van gyermek a családban, szülői kompetencia súlyosabb hiánya jelenik meg.	50-60
<u>Minimális önfenntartó képességgel rendelkező családok</u> : megélhetési gondokkal küzdő család, de van olyan tagja, aki valamilyen szintű munkát végez, akár alkalmi/idénymunkát, akár közfoglalkoztatásban vesz részt. A gyerekekről alapvetően gondoskodnak. Fejleszthető a család munkaerőpiaci részvétele.	50
<u>Jobb helyzetű, viszonylag magasabb jövedelmű családok</u> : viszonylag rendszeres munkával és jövedelemmel rendelkező család, ami nem feltétlenül jelent bejelentett munkából származik. Kiegyensúlyozottabb, rendszeres életvitellel rendelkeznek. Gyermeknevelési kompetenciáik viszonylag jók. Munkaerőpiaci részvétel fejlesztésére itt is szükség lehet.	100

3 A lakásállomány helyzete (1-1,5 oldal)

A fejezet tartalma

Épületek állapota, az életveszélyes, illetve kritikus állapotú házak számossága, aránya a településen, illetve a szegregátum(ok)ban. Tulajdonviszonyok elsősorban a segítségre szoruló családok körében (legális tulajdonviszonyok, mennyire jellemző albérlet, uzsora bérlet, szívességi lakáshasználat), ezek mértékének becslése. Lakósűrűségi viszonyok vizsgálata (a statisztikai adatok és a valós helyzet összevetése). Üres ingatlanok, illetve megvásárolható ingatlanok (ház, telek) száma (kapcsolódóan az üres ingatlanok tulajdonosi viszonyai, tehermentesek-e, ténylegesen megvásárolhatók-e).

Viss községben az infrastruktúra feltételei részben biztosítottak. A településen valamennyi lakásban a villamos energia és az ivóvízellátás megoldott, a közcsatorna hálózat kiépített. A lakások jelentős része bekapcsolódott a gázfűtés rendszerébe. A rendszeres hulladékgyűjtés valamennyi lakásra kiterjed.

Néhány utcából áll, központjában találhatóak a középületek, de nem különösen szépek. A külső felújítás itt-ott látszik, de nincsenek akadálymentesítések a középületeken.

Sok a zöld (fa,bokor) de nem különösebben gondozott. A családi házak udvarai zártak, helyenként a kertek gondozatlanok.

Minden utcában számos üres családi ház található, amelyből a tulajdonos kiöregedett és rendkívül elhanyagolt. A korábban CSOK-os házak sokszor gazdátlanul, félkész állapotban omladoznak, bekerítetlen, gazos telkeken.

A házak állaga gyorsan romlik .

Bár hivatalosan nincs szegregátum, a település több, mint 1/3-a nagyon szemetes, rendezetlen, omladozó, koszos, főként hátrányos helyzetű romák által lakott övezet. Az udvarok nincsenek elkerítve, leginkább a gaz választja el a házakat egymástól. Nagy a bűz és a kosz, gyakoriak a rágcsálók is. A kóbor kutyák és az illegális személerakás is gondot jelent.

A központ közelében található az emufarm, ahol közel 100 állatot nevelnek és dolgoznak fel. A telep vezetője a környező ingatlanokat a hozzájuk tartozó kerttel felvásárolta, de egyiket sem hasznosítja. Közel 10 ingatlan került a birtokába az elmúlt években.

Sok a romos, üresen álló, használhatatlan, bontásra váró ingatlan.

Tulajdonviszonyok tisztázatlanok, gyakori a „kockás papíros” szerződés.

A lakások egynegyede üres, vagy súlyosan lelakott állapotban van, tehát közel 60 ház. Ezek a házak pár 100 E Forinttól 1 millió forintig eladóak. Sajnos sokszor több tulajdonos tulajdonában vannak és tisztázatlanok a viszonyok. A megöröklött ingatlanok örökösei távol élnek a településtől, nem gondozzák a házakat, azokat időnként önkényesen elfoglalják. Sok esetben a hagyatékolási eljárást sem kezdik meg, tehát a jó állapotú eladó házak értékesítése is rendkívül hosszadalmas.

Központi helyen a hivatal mellett eladó ingatlan, 500 E – 1 mill között. Nincs fürdőszoba, másfél szobás

20-30 ilyen állapotú ház is van a településen

A falak megfelelőek de a tető kérdéses, eladó ingatlan, érdemes a felújításra

Településen tipikus: elhagyott szocpolos lakások üresen, kérdéses tulajdonvisztonnyal

A fejezet célja, fő következtetései

A teljes település tekintetében, de csak a elhagyott és/vagy szegregált területekre vonatkozóan:

Lakástípusok (a lakott lakások tekintetében):	Lakások száma
életveszélyes házak	több, mint 10, de nem lakott
jelenleg nem életveszélyes, de kritikus állapotú házak, amelyeket nem érdemes felújítani	20
nem életveszélyes, de rossz állapotú házak, amelyek felújítással még egy időre lakhatóvá tehető (kb. 10 év),	20-30
jobb állagú házak, amiket érdemes modernizálni	30-40

4 A lakhatási beavatkozási terv

4.1 A lakhatási szegénység fő problémái (1 oldal)

A fejezet tartalma

Legfőbb lakhatási problémák és azok statisztikai adatok és becslések alapján való nagyságrendjének összegzése a szegregációt, a közmű ellátottságot (közmű elérhetősége, közműszolgáltatásokból kikapcsolt lakások), a lakásállomány javítását, a tulajdonviszonyok rendezetlenségét, az eladósodottság problémáit is érintve.

Felhalmozódott közmű és fogyasztói hiteltartozás a házak jelentős részén.

A lakosság egy része nem saját tulajdonban van, hanem sokszor önkényes lakásfoglaló, vagy több tulajdonos tulajdonában lévő házban lakik, esetleg albérlő. A lakások állagát a szegregációval veszélyeztetett utcákban (Lehel u.) nem tartják rendben, a nyitott udvarokon gaz, szemét és bűz tapasztalható.

Bár a település közművesített ezekben a lakásokban nincs fürdőszoba, wc a házak körül, vizet kútról hoznak és tárcsás mosógépeket használnak a mosáshoz. A házak vakolata lepergett. Nincs életveszélyes házban élő ember, mert azt megelőzően átköltözik elhagyott üres ingatlanba.

A református anyaszállásról kisgyermekkel kikerülő asszonyok sokszor itt telepednek le, találnak párt. Sajnos a gyermekeik a családi erőszak áldozatai, akik nagyon rossz idegi, emocionális állapotban vannak, nem szocializálódnak megfelelően. Nagyon sok konfliktust okoznak a családokon belül és a településen is.

Fontos lenne a szociális jelenlét, intenzív családgondozás. Ezek az emberek nem is tanulták meg hogyan éljenek tisztán, rendezetten, igényük nem alakult ki rá. Nincs motivációjuk, túlélnek a mindennapokat, gyermekeiket le hanyagolják.

A szegregátumban élő emberek nem dolgoznak, ugyan a közmunka ad némi bevételt, de ha nem jár rendszeresen dolgozni, az önkormányzat nem alkalmazza hosszú távon. Ebben az esetben a segély marad, ill. az sem.

A lakhatási beavatkozás nem elegendő a település esetén. Csak egy komplex, a lakosság több, mint negyedét érintő szociális megsegítés lenne célravezető.

A település központi részén vannak azonban olyan családok, 2-3 család is, akik közmunkából, vagy munkából kevés gyermeket, nagy odafigyeléssel, igényesen nevelnek. A lakhatási mobilizációt kizárólag az ő érdekükben javasolja az település vezetése.

Család-lakáshelyzet mátrix: elsősorban a segítségre szoruló családokra koncentrálva

Családtípusok Lakástípusok	Teljes nyomorban élő családok	Minimális öfenntartási képességgel rendelkező családok	Jobb helyzetű, viszonylag magasabb jövedelmű családok	Adott lakástípusban a család helyzete szerint beazonosított családok száma összesen	Az adott lakástípusba tartozó családok száma összesen
azonnali életveszélyt jelentő lakás	20	20	40	80	80
rossz lakásállag, még nem életveszély, de nem érdemes rajta semmit csinálni	5	20	30	55	55
nagyon rossz állagú, de valami felújítással még egy ideig lakhatóvá tehető (5-10 év)	10-20	10	0	30	30
olyan lakás, amit érdemes felújítani, modernizálni	0	20	50	70	70
Adott családtípusban a lakhatási helyzet szerint beazonosított családok száma összesen	45	70	120	230	230
Az adott családtípusba tartozó családok száma összesen	457	70	120	230	230

4.2 Fő beavatkozási irányok kijelölése és prioritizálási szintek leírása (2 oldal)

A fejezet a feltárt problémák mentén megfogalmazza a lakhatási szegénységet enyhítő beavatkozások körét és a szükségletek alapján mutatkozó nagyságrendjét függetlenül attól, hogy jelenleg melyik beavatkozáshoz milyen szintű forrás áll rendelkezésre. A beavatkozások tehát diagnózis alapúak és nem csak az RRF által lehetővé tett intézkedésekre koncentrálnak, hanem mindazokra, amelyek a helyi szükségletfeltárás alapján elengedhetetlennek mutatkoznak a lakhatási problémák csökkentése érdekében. A beavatkozások kialakításánál érvényesíteni kell a beavatkozások egymásra épülésének szemléletét, tehát meg kell fogalmazni azokat a szoft programokat is, melyek a megalapozzák a lakhatás fizikai körülményeit javító beruházásokat.

A lakhatási viszonyok javítását célzó beavatkozások megalapozása érdekében az alábbi beavatkozások szükségesek:

- **Eladósodottság kezelésének kiterjesztése:** a már folyó adósságkezelési programtöbb családot szükséges bevonni, ennek érdekében első lépésként a családokban tudatosítani kell a probléma súlyát, az adósságok törlesztésének előnyeit, és együttműködővé kell tenni a családokat e téren. Fokozatosan fel kell mérni, hogy hány család érintett az eladósodottság problémájában, illetve közülük potenciálisan hány tehető együttműködővé.
- **Tulajdoni jogviszonyok rendezése:** szükséges megkezdeni a jogviszonyok rendezését, ezzel kapcsolatban jogi tanácsadást kell nyújtani a családoknak. Először azokra a családokra kell koncentrálni, melyek potenciálisan bevonhatóak a lakhatási programokba, de a tulajdonviszonyok rendezetlensége ennek akadályát jelenti.
- **Foglalkoztatás javítását célzó program:** a munkaerőpiaci mentor tevékenységére támaszkodva a lakhatási programokba potenciálisan bevonható családokra kell koncentrálni.
- Képzések a településen
- **Biztos kezdet házhoz** hasonló szociális jelenlét és családsegítő mentor mindennapos jelenléte szükséges a településen.
- **Háztartási ismeretek,** személyi higiénia, gyermekgondozás, ápolás, szocializáció. Gyermekjátékok elsajátítása.
- A településen élő gyermekek számára a szabadidő hasznos eltöltésére egyedül az óvoda ad lehetőséget. A szünidőket tartalmatlanul töltik el.

- Közösségi élet aktivizálása lenne fontos.
- Az önkormányzat tervei között szerepel a nem mindennapi természeti adottságok kihasználása. A holtág halászati- és horgászati jogának pályázat útján történő elnyerése lehetőséget teremtene a községnek az idegenforgalomban rejlő lehetőségek kiaknázására. Ezzel lehetne munkahelyeket teremteni, így is jelentősen javítani a jelenleg nagyon magas - **27%** körüli - munkanélküliségi arányon. A horgászturizmus fejlesztése érdekében falusi szálláshelyeket lehetne kialakítani.

Lakhatási programok:

A **közműszolgáltatásokba való be-, visszakapcsolás** támogatása elsősorban a víz- és az áramszolgáltatás tekintetében. Az áramszolgáltatás esetében előrefizetős - kártyás villanyóra felszerelése.

Bérlakásfejlesztés tekintetében:

- **Krízislakások kialakítása:** szükséges a településen néhány olyan krízislakás kialakítása, ahová az életveszélyes lakhatási helyzet és súlyos családi konfliktusok esetén családok elhelyezhetőek. Jelenleg nincs közvetlen életveszélyben család, de egy nagyobb természeti esemény könnyen azzá teheti a szegregált részen élők lakásait.
- **Bérlakások kialakítása a településen belül mobilizálható családoknak:** a viszonylag jobb jövedelmi helyzetű, rendszerezett életvitellel rendelkező családok lehetnek az elsődleges célcsoport, köztük is azok a fiatal családok, akik szüleiknél túlszűfolt lakásban élnek. A településvezetés is azon családok mobilizációját támogatja a településen belül, ahol a szülők rendszeres munkaviszonnyal rendelkeznek.

4.3 Bérlakásfejlesztés beavatkozási terve (3-4 oldal)

Ez a fejezet már „csak” a bérlakásprogramra fókuszál és annak nagyságrendjének, céljainak és célcsoportjainak, illetve javasolt megoldási modelljének konkretizálását szolgálja. A fejlesztések nagyságrendjét a feltárt szükségletekből kiindulva kell meghatározni. A szükséglet alapján meghatározott fejlesztések nagyságrendjét a Kézikönyvben meghatározott szempontok szerint lehet korrigálni.

A bérlakásfejlesztés nagyságrendjét helyben módosító tényezők:

település közlekedési összeköttetései	rossz utak, zsákfalvas közlekedés, autóbuszforgalom gyér. Közelben nincs autót és a nagyvárosoktól is távol esnek. Nincs híd, a komp korlátozottan jár.
helyi gazdaság fejlesztését szolgáló beruházások megléte	kizárólag önkormányzati gazdaság, emu-telep és libafarm, horgász egyesület alig 10 embert tud foglalkoztatni
helyben elérhető eladó és felújítható ingatlanok köre	közel félszáz romos, lelakott, elhagyott, üres ingatlan található szétszortan a településen
közműinfrastruktúra	teljesen kiépített
megvásárlandó ingatlanok tulajdonviszonyai	tisztázatlanok, több tulajdonos, hagyatékolás elhúzódik
uzsora	nincs tudomás
iskola, szociális szolgáltatások elérhetősége	nincs iskola, korlátozottak a szolgáltatások
szegregátumok relatív mérete a településen	hivatalosan nincs, de szegregációval veszélyeztetett az egész település a központi rész kivételével.

A bérlakásfejlesztés településhatárokon kívülre történő mobilizálás nagyságrendjét módosító tényezők:

településvezetés érdekelt a lakosság megtartásában	nem igazán, kilátástalan jövőkép
konfliktusok a küldő és befogadó települések között (családi szint)	nem ismert
ellenállás a fogadó településeken a roma családok ellen	nem ismert
szegregátumok potenciális áthelyeződése a fogadó településen	nem ismert
helyi növekedés centrum (munkahely konkrét település)	nincs
családok társadalmi kapcsolatrendszerének összetétele	a menekült anyák részéről kezdeményezett új családok, sok konfliktus
céltelepülés árszínvonala(alacsony, magas)	nagyon alacsony

A ténylegesen megvalósítható bérlakásfejlesztések megbecslése:**Bérlakásfejlesztések:**

A potenciális célcsoporti körből a megvalósító szervezet szerint csak olyan családok tudnak ténylegesen élni a bérlakásfejlesztések adta lehetőséggel, akik megfelelően ösztönöztek ésegütműködőek, illetve van esély arra, hogy azzá tehető, továbbá rendszeres munkával és viszonylag magasabb jövedelemmel rendelkeznek. Figyelembe véve a 4 éves megvalósítási időszakot (a terv elkészítéséhez képest), az alábbi nagyságrendek vállalása lehet reális:

- településen belüli mobilizáció: teljes időszakban 2 család, ami egyben 2

bérlakás létrehozását jelenti a településen

Indoklás:

Az előzetes felméréseket, valamint interjúkat összevetve, a térségben dolgozó szakember véleményére alapozva született a javaslat.

Bérlakás beavatkozások tervezését segítő mátrix: igények és lehetőségek szerint kialakítható megoldás típusok

	Településen belül meglévő lakás	Új lakásépítés településen	Mobilizáció (településen kívüli lakás)	Összesen
Lakottan veszi meg a program a család lakását és felújítja (a család benne marad)	10			10
Üres lakást vesz a program				
A létrehozott bérlakásba olyan család költözik, akinek a megszűnt a lakhatása (lebontják, kilakoltatták)	5	0	0	15
Túlzsúfolt lakásból szétköltöző család költözik be	2	0	0	2
Olyan család költözik be, akinek az előző lakása ezzel megüresedik, de a program nem veszi meg a lakást	0	0	0	0
Olyan család költözik be, akinek az előző lakása ezzel megüresedik, és a program megveszi a megüresedett lakást	2	0	0	2
Összesen	9	0	0	9

4.4 Opcionális kiegészítő fejezet

Amennyiben a beavatkozási terv megvalósításában fontos további szervezeti együttműködés, vagy olyan, kifejezetten a településre jellemző kockázatok társulnak hozzá, amelyeket a fenti tematikus fejezetekben nem lehetett körbejárni azt ebben a kiegészítő fejezetben lehet megtenni.